

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21), а во врска со член 42 став 9 точки 1, 2, 3, 4 и 5 и член 100 став 5 од Законот за платежни услуги и платни системи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 90/22) и член 4 став 4 и член 24 став 3 од Законот за девизно работење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 34/01, 49/01, 103/01, 51/03, 81/08, 24/11, 135/11, 188/13, 97/15, 153/15 и 23/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21), Советот на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

О Д Л У К А **за извршување платежни трансакции**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишуваат:

- условите и постапката за отворање и затворање платежни сметки во денари и странски валути, вклучувајќи и платежни сметки со основни функции во денари, од страна на давателите на платежните услуги од членот 9 став 1 точки 1, 2, 3, 5 и 7 од Законот за платежни услуги и платни системи (во натамошниот текст: Законот);
- условите и постапката за извршување платежни трансакции;
- задолжителните елементи и формата на платните налози, вклучувајќи ги и платните налози за присилна наплата, како и формата на изразување согласности за извршување платежни трансакции и овластување за пренесување платежна сметка;
- условите и постапката за исправка на грешка кај платежните трансакции и
- условите за ставање на паричните средства на располагање на примачот.

2. Одделни изрази употребени во оваа одлука го имаат следново значење:

- 2.1. „Персонализација на платежната картичка“ е снимање на соодветните податоци за овластениот корисник на платежните услуги на платежната картичка;
- 2.2. „Персонализиран идентификациски број (ПИН)“ е вид на персонализирано безбедно средство и е најмалку четирицифрен;
- 2.3. „ББАН“ (англ. BBAN = Basic Bank Account Number) е идентификатор за бројот на платежната сметка, којшто недвосмислено идентификува индивидуална платежна сметка со давателот на платежните услуги во Република Северна Македонија и којашто може да се користи само за национални платежни трансакции, додека истата платежна сметка е идентификувана со ИБАН за прекугранични платежни трансакции;
- 2.4. „ИБАН“ (англ. IBAN = International Bank Account Number) е идентификатор за бројот на меѓународната платежна сметка, којшто недвосмислено идентификува индивидуална платежна сметка во Република Северна Македонија, чии елементи се специфицирани од Меѓународната организација за стандардизација (ISO);

- 2.5. „БИК“ (англ. BIC = Business identifier code) е деловна идентификациска ознака којашто недвосмислено го идентификува давателот на платежните услуги, чии елементи се специфицирани од ИСО;
- 2.6. ИСО-стандардот „20022 XML“ е стандард за составување електронски финансиски пораки како што е дефинирано од ИСО, што опфаќа физичко претставување на платежните трансакции во синтаксата на „XML“;
- 2.7. „Наплата“ е дел од трансакцијата за директно задолжување којашто започнува со нејзино иницирање од страна на примачот сè до нејзиното завршување во облик на вообичаено задолжување на платежната сметка на плаќачот;

II. УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА ОТВОРАЊЕ И ЗАТВОРАЊЕ ПЛАТЕЖНИ СМЕТКИ

3. Платежна сметка се отвора и се одржува од давателот на платежните услуги на име на еден или повеќе корисници на платежните услуги и таа се користи за извршување платежни трансакции.

Платежна сметка се отвора по потпишувањето рамковен договор за користење платежни услуги помеѓу давателот на платежните услуги и корисникот на платежните услуги во согласност со одредбите од дел трети, глава III од Законот, Законот за девизно работење, како и одредбите од оваа одлука.

Доколку давателот на платежните услуги одбие да склучи рамковен договор, е должен да ги наведе причините за одбивањето, освен во случаите кога откривањето на причините за одбивањето би било спротивно на целите на националната безбедност, јавниот ред и мир или прописите со кои се уредуваат откривањето и спречувањето перење пари и финансирањето на тероризмот.

Информации пред потпишувањето рамковен договор

4. Пред потпишувањето на рамковниот договор од точка 3 од оваа одлука, давателот на платежните услуги е должен да му ги даде претходните информации на корисникот на платежните услуги, во согласност со одредбите од членот 56 од Законот.

5. Давателот на платежните услуги ги дава претходните информации од точка 4 од оваа одлука, во форма на претходни општи информации и услови за користење на платежните услуги или во вид на нацрт рамковен договор.

Давањето претходни информации од ставот 1 од оваа точка не претставува обврска за склучување рамковен договор помеѓу давателот на платежните услуги и лицето на кого му се дадени информациите.

6. Давателот на платежните услуги е должен во понудата на платежни услуги за потрошувачите да вклучи и отворање платежна сметка со основни функции и да преземе соодветни активности за подигнување на свесноста на јавноста за достапноста на платежните сметки со основни функции.

7. Активностите од точката 6 од оваа одлука особено вклучуваат обезбедување информативен леток за платежната сметка со основни функции и применливите надоместоци за платежните услуги, којшто е достапен во секое време.

8. Информативниот леток треба да биде достапен во хартиена форма во работните простории на давателите на платежните услуги до кои корисниците на платежни услуги имаат пристап и во електронска форма преку интернет-страниците на давателите на платежните услуги.

9. Давателите на платежните услуги може да вклучат дополнителни информации од оние содржани во информативниот леток од точка 7 од оваа одлука, доколку тоа не влијае на јасното и точно презентирање на информациите.

Отворање платежна сметка

10. Давателот на платежните услуги може да отвори платежна сметка на барање на резидент или нерезидент (во натамошниот текст: барател), како и на барање на лицето кое дејствува во негово име и за негова сметка.

По приемот на барањето за отворање платежна сметка од ставот 1 на оваа точка, давателот на платежните услуги задолжително го идентификува и го потврдува идентитетот на барателот, како и на лицето кое дејствува во негово име и за негова сметка, во согласност со Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 151/22).

11. Барателот којшто има намера да отвори платежна сметка, кон барањето за отворање платежна сметка доставува и примерок од потписите на лицата кои дејствуваат во негово име и за негова сметка, до давателот на платежните услуги, освен доколку давателот на платежните услуги и потрошувачот не договорат поинаков начин на автентикација на лицата кои дејствуваат во негово име и за негова сметка. Потписите на овие лица треба да се депонирани кај давателот на платежните услуги во присуство на службено лице, овластено од давателот на платежните услуги, или да бидат заверени на нотар.

Покрај документите и информациите од ставот 1 на оваа точка, доколку барателот е потрошувач кој поднесува барање за отворање на платежна сметка со основни функции, до давателот на платежните услуги доставува:

- писмена изјава во согласност со членот 72 став 3 од Законот,
- соодветен документ за докажување на законските права во согласност со членот 74 став 4 од Законот, доколку потрошувачот ѝ припаѓа на групата корисници на законски права определени со Законот.

По исклучок на ставот 1 на оваа точка, доколку платежната сметка се отвора преку средства за комуникација на далечина и е достапна само за иницирање електронски платежни трансакции преку средства за комуникација на далечина, барателот не го доставува примерокот од став 1 на оваа точка.

12. Давателите на платежните услуги во согласност со интерните акти може да бараат и други документи за отворање и одржување на платежната сметка, за кое однапред го известуваат барателот кој има намера да отвори сметка.

13. Давателот на платежните услуги што ја одржува платежната сметка ги применува промените во документите од точките 10, 11 и 12 од оваа одлука од моментот кога за нив е известен во писмена форма преку писмена или електронска комуникација од страна на корисникот на платежните услуги и/или лицето кое дејствува во негово име и за негова сметка.

14. Давателот на платежните услуги не смее на физичко лице коешто има статус на резидент и има отворено платежна сметка во денари и/или странска валута, во исто време, да му отвори и/или да води платежна сметка во денари и/или странска валута со статус на нерезидент, или обратно. Доколку во согласност со Законот за девизно работење настанат услови за промена на статусот од резидент во нерезидент, или обратно, давателот на платежните услуги е должен да изврши промена на (не)резидентскиот статус на физичкото лице.

15. Давателот на платежните услуги е должен на барање на потрошувачот да ја пренесе неговата платежна сметка кај друг давател на платежните услуги во согласност со постапката за спроведување на услугата за преносливост во согласност со одредбите од дел четврти, глава IV од Законот.

Овластувањето за пренесување платежна сметка може да се даде во писмена форма преку писмена или електронска комуникација во согласност со рамковниот договор за користење платежни услуги склучен помеѓу давателот на платежните услуги и корисникот на платежните услуги.

Затворање на платежната сметка

16. Затворањето на платежната сметка се извршува во согласност со одредбите од членот 60 од Законот на писмено барање на корисникот на платежните услуги или од страна на давателот на платежните услуги при раскинување на рамковниот договор во согласност со кој е отворена.

17. По затворањето на платежната сметка, давателот на платежните услуги му ги враќа паричните средства коишто останале на платежната сметка при нејзиното затворање на корисникот на платежните услуги или на правниот следбеник, односно на лицето одредено со закон или друг пропис, во согласност со инструкциите за враќање на паричните средства наведени од негова страна.

Доколку давателот на платежните услуги не добил инструкции за враќање на паричните средства од страна на корисникот на платежните услуги или правниот следбеник, односно лицето одредено со закон или друг пропис, паричните средства ги пренесува на евиденциска сметка со посебна намена и постапува со нив во согласност со членот 60 ставови 8 и 9 од Законот.

18. Давателот на платежните услуги кој претходно иницирал блокирање на платежната сметка на корисник на платежните услуги над кого е отворена стечајна постапка или ликвидација или е бришан правен субјект или правен субјект којшто престанал да постои врз основа на закон, судска одлука или по налог на надлежен орган, заедно со постапката за затворање на платежната сметка, ги известува сите даватели на платежни услуги дека платежните сметки се деблокирани за нивно натамошно постапување.

Доколку на платежните сметки на корисникот на платежните услуги над кого е отворена стечајна постапка или ликвидација постојат блокади коишто се иницирани од давателот на платежните услуги врз кого, по извршената блокада, е започната стечајна постапка или ликвидација, известувањето од став 1 на оваа точка го извршува давателот на платежните услуги кај кого стечајниот управник или ликвидаторот отвора платежна сметка за корисникот на платежните услуги во стечај или ликвидација.

Доколку на платежните сметки на корисникот на платежните услуги којшто е бришан правен субјект или правен субјект којшто престанал да постои врз основа на закон, судска одлука или по налог на надлежен орган, постојат блокади коишто се иницирани од давателот на платежните услуги врз кого, по извршената блокада, е започната стечајна постапка или ликвидација, известувањето од став 1 од оваа точка го извршува давателот на платежните услуги кај кого се отвора платежната сметка на давателот на платежните услуги во стечај или ликвидација.

III. УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА ПЛАТЕЖНИТЕ ТРАНСАКЦИИ И ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПЛАТНИТЕ НАЛОЗИ

19. Платежните трансакции преку платежните сметки може да се извршуваат само по налог на имателот на платежната сметка или со негова претходна согласност дадена за целите на извршувањето на платежните трансакции, вклучувајќи ги и платежните трансакции со директно задолжување и/или траен налог, до износот и условите определени од имателот.

По исклучок, одредбите од ставот 1 од оваа точка не се применуваат во случај на присилна наплата според постапката пропишана со одредбите од дел седум, глава III од Законот.

На платежните трансакции со странство, покрај одредбите од оваа одлука се применуваат и одредбите од Законот за девизно работење и подзаконскиот акт на Народната банка со кој се пропишуваат начинот и условите за извршување платежни трансакции со странство.

Платен налог

20. Платниот налог може да се даде писмено во хартиена форма или во електронска форма во согласност со рамковниот договор за користење платежни услуги или општата понуда, односно договорот за извршување еднократна платежна трансакција склучен помеѓу давателот на платежните услуги и корисникот на платежните услуги.

Платните налози се извршуваат во целост и по хронолошки редослед на нивното пристигнување кај давателот на платежните услуги во согласност со условите од дел четврти, глава III од Законот.

Извршување платни налози

21. При извршувањето на платниот налог, давателите на платежните услуги се должни да користат технички средства со коишто се обезбедува усогласеност со одредбите од Законот.

При доставувањето на налогот за пренос кон платниот систем за извршување на платниот налог, давателот на платежните услуги ги доставува сите податоци од платниот налог во согласност со правилата на платниот систем.

Валута на платежната трансакција е валутата во којашто плаќачот го иницирал платниот налог или дал согласност за извршување на платежната трансакција.

Сите платежни трансакции, како и известувањата од страна на корисникот на платежните услуги во согласност со членот 85 став 1 точка 3 од Законот, се регистрираат по хронолошки редослед од страна на давателот на платежните услуги така, што се обезбедува безбедно чување и точна репродукција на информациите и се спречуваат какви било понатамошни промени и се чуваат во периодот предвиден во член 127 од Законот.

Доколку платежната сметка на примачот наведена во платниот налог е затворена или не постои, давателот на платежните услуги на примачот го враќа износот на неизвршената платежна трансакција до крајот на следниот работен ден по денот на приемот на паричните средства. За враќањето на износот, давателот на платежните услуги на примачот може да наплати надоместок во висина на вистински направените трошоци.

Давателот на платежните услуги може да одбие извршување платежна трансакција во согласност со прописите, правилата коишто се соодветно применливи за извршување на платежните трансакции и условите од рамковниот договор според кој се одржува платежната сметка.

При извршувањето на платниот налог, давателот на платежните услуги е должен да внесе во своите информациски системи соодветна шифра во согласност со ИСО-стандардот „20022 XML“ за описот на плаќањето внесен од плаќачот при извршувањето платни налози за кредитни трансфери или парични дознаки, односно од примачот при извршувањето платни налози за директни задолжувања. Давателот на платежните услуги е должен шифрата за опис на плаќањето да му ја достави на давателот на платежните услуги на примачот при извршувањето платни налози за кредитни трансфери или парични дознаки, односно на давателот на платежните услуги на плаќачот при извршувањето платни налози за директни задолжувања.

За платежните трансакции со странство, покрај шифрата за описот на плаќањето во согласност со ИСО-стандардот „20022 XML“ од ставот 7 од оваа точка, давателот на платежните услуги е должен да внесе во своите информациски системи соодветна шифра на основата од листата на шифри уредена со подзаконскиот акт на Народната банка за начинот и условите за извршување платежни трансакции со странство.

Расположливост на парични средства за извршување платни налози

22. Платниот налог може да се изврши само до износот расположлив на платежната сметка, до износот на средствата обезбедени од корисникот на платежните услуги за извршување на платежната трансакција или до износот на кредитот, доколку е договорен. Не се дозволени делумни преноси врз основа на поединечни платни налози, освен во случај на платен налог за присилна наплата.

Доколку не се исполнети условите од ставот 1 на оваа точка, давателот на платежните услуги го одбива извршувањето на платниот налог и постапува во согласност со членот 95 од Законот.

ПЛАТЕЖНИ ТРАНСАКЦИИ СО КРЕДИТНИ ТРАНСФЕРИ

Кредитни трансфери

23. Кредитен трансфер е платежна услуга со која плаќачот му дава инструкции на давателот на платежните услуги којшто ја одржува неговата платежна сметка за извршување на платежната трансакција или серија платежни трансакции со која се одобрува платежната сметка на примачот.

Плаќачот го пополнува платниот налог за извршување кредитен трансфер со назначување на задолжителните елементи од точката 24 од оваа одлука и е одговорен за настанатите последици од неправилното пополнување.

24. Платниот налог за извршување кредитен трансфер задолжително ги содржи следниве податоци:

- наменување на давателот на платежните услуги до кој е назначен платниот налог;
- наменување на плаќачот;
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на плаќачот;
- даночен број на плаќачот доколку кредитниот трансфер се извршува во корист на буџетски корисник;
- наменување на примачот;
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на примачот;
- износ на кредитниот трансфер;
- валута на кредитниот трансфер;
- датум на (валута) извршување;
- опис на плаќањето;
- дополнителни појаснувања за плаќањето;
- назив на платниот систем;
- датум на поднесување;
- потпис на плаќачот.

Платниот налог за извршување кредитен трансфер со странство, покрај елементите од став 1 од оваа точка, задолжително ги содржи и следниве елементи:

- идентификациска ознака БИК на давателот на платежните услуги на примачот;
- назначување на корисникот на платежните услуги којшто ги плаќа надоместоците за извршување на кредитниот трансфер;
- назначување на резидентноста на плаќачот;
- назначување на резидентноста на примачот.

Платниот налог за кредитен трансфер, покрај информациите и/или податоците од ставовите 1 и 2 од оваа точка, може да содржи и други информации и/или податоци, вклучувајќи ги и информациите и/или податоците коишто се неопходни заради усогласеност со подзаконскиот акт на Народната банка за начинот и условите за извршување платежни трансакции со странство и со други прописи.

При електронско иницирање на платниот налог за кредитен трансфер, давателот на платежните услуги на плаќачот, по извршената автентикација на плаќачот, може автоматски да внесе одредени информации и/или податоци од ставовите 1 и 2 од оваа точка, во платниот налог врз основа на нивната расположливост во неговиот информациски систем.

Платен налог за присилна наплата

25. Платен налог за присилна наплата може да изготви извршител или друг надлежен орган во согласност со закон и да го достави до давател на платежните услуги, со кој бара извршување на платежна трансакција врз основа на документ за присилна наплата.

Извршителот или друг надлежен орган во согласност со закон го пополнува платниот налог за присилна наплата со назначување на задолжителните елементи од точка 26 на оваа одлука и е одговорен за настанатите последици од неправилното пополнување.

26. Платниот налог за присилна наплата задолжително ги содржи следниве елементи:

- наменување на давателот на платежните услуги до кој е назначен платниот налог,
- наменување на корисникот на платежните услуги - должник,
- наменување на давателот на платежните услуги на извршителот или друг надлежен орган во согласност со закон,
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на корисникот на платежните услуги - должник,
- наменување на извршителот или друг надлежен орган во согласност со закон,
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на извршителот или друг надлежен орган во согласност со закон,
- износ на платежната трансакција (главен долг, камата и други надоместоци и трошоци поврзани со извршувањето),
- датум на извршување,
- број на документот за присилна наплата,
- датум на поднесување на платниот налог и
- електронски потпис на извршителот или друг надлежен орган во согласност со закон.

ПЛАТЕЖНИ ТРАНСАКЦИИ СО ДИРЕКТНИ ЗАДОЛЖУВАЊА

Директни задолжувања во земјата

27. Директно задолжување е платежна услуга со која се задолжува платежната сметка на плаќачот, при што платежната трансакција ја иницира примачот врз основа на согласност изразена од плаќачот.

Пред започнувањето со извршување на директните задолжувања, плаќачот изразува согласност и му дава одобрение на давателот на платежните услуги кој ја води неговата платежна сметка и на примачот, врз основа на што примачот може да иницира наплата на парични средства преку директно задолжување на конкретно наведената платежна сметка на плаќачот.

Плаќачот пополнува согласност за директно задолжување во согласност со барањата од точката 28 од оваа одлука и е одговорен за последиците од неправилно пополнување на согласноста за директно задолжување.

Согласноста за директно задолжување може да се даде писмено во хартиена форма или во електронска форма во согласност со рамковниот договор за користење платежни услуги склучен помеѓу давателот на платежните услуги и корисникот на платежните услуги.

Примачот треба да ги пренесе податоците поврзани со согласноста до својот давател на платежните услуги при секоја наплата при повторливо директно задолжување или при еднократна наплата. Податоците поврзани со мандатот треба да се пренесат од давателот на платежните услуги на примачот до давателот на платежните услуги на плаќачот како дел од наплатата.

За иницирање директно задолжување, примачот пополнува платен налог за директно задолжување во согласност со барањата во точката 29 од оваа одлука и е одговорен за последиците од неправилно пополнување.

Примачот може да го испрати платниот налог за директно задолжување до давателот на платежните услуги на примачот откако испратил претходно известување до плаќачот.

Давателот на платежните услуги на примачот е должен да го прими платниот налог за директно задолжување и да го достави до давателот на платежните услуги на плаќачот, без обврска да ја проверува оправданоста за користење на директното задолжување.

Пред извршувањето на платниот налог за директно задолжување, давателот на платежните услуги на плаќачот е должен да изврши верификација дали:

- постои претходна согласност за директно задолжување, во согласност со точката 28 од оваа одлука,
- на платежната сметка на плаќачот има доволно расположливи парични средства или е одобрен кредит за извршување на платниот налог за директно задолжување и
- се исполнети условите за извршување на платниот налог за директно задолжување, вклучително и дали се поднесени документите неопходни за негово извршување доколку е претходно договорено нивно доставување.

Платниот налог за директно задолжување се извршува од давателот на платежните услуги на плаќачот во рокот пропишан во членот 99 од Законот, сметано од датумот на којшто се исполнети условите од ставовите 8 и 9 од оваа точка.

Доколку во рок од 5 работни дена од приемот на платниот налог за директно задолжување не се исполнат условите од ставовите 8 и 9 од оваа точка, давателот на платежните услуги на плаќачот го одбива извршувањето на платниот налог за директно задолжување и го известува давателот на платежните услуги на примачот.

Доколку давателот на платежните услуги и примачот се едно и исто лице, давателот на платежните услуги може да ја задолжува платежната сметка на плаќачот отворена кај него, за износите коишто имателот на сметката ги должи, врз основа на согласноста. Давателот на платежните услуги го известува имателот за описот на плаќањето, датумот на валутата и износот на паричните средства задолжени од неговата платежна сметка.

Содржина на согласноста за директно задолжување

28. Согласноста за директно задолжување содржи:

- единствена референтна ознака на согласноста,
- наменување и адреса на давателот на платежните услуги на плаќачот, на кој се дава согласноста,
- наменување на примачот,
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на плаќачот,
- наменување на примачот,
- единствена идентификациска ознака на примачот,
- датум на почеток и престанок на важноста на согласноста,
- условите под коишто е дадена согласноста и
- потпис на плаќачот, место и датум на поднесување на согласноста.

Врз основа на договор меѓу плаќачот и неговиот давател на платежните услуги, согласноста за директно задолжување може да содржи и други информации и/или податоци од наведените во ставот 1 од оваа точка.

Содржина на платниот налог за директно задолжување

29. Платниот налог за директно задолжување задолжително содржи:

- наменување на давателот на платежните услуги до кој е назначен платниот налог,
- тип на директно задолжување (повторливо, еднократно, прво, последно или отповикување),
- наменување на примачот,
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на примачот којашто ќе биде одобрена за наплата,
- наменување на плаќачот,
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на плаќачот којашто ќе биде задолжена за наплата,
- единствена референтна ознака на согласноста,
- датум на поднесување на согласноста,
- износ за наплата,
- валута за наплата,
- датум на поднесувањето на платниот налог,
- датум (валута) на извршувањето,
- опис на плаќањето,
- дополнителни појаснувања и
- потпис на примачот.

Платниот налог за директно задолжување, покрај наведените во ставот 1 на оваа точка, може да содржи и други информации и/или податоци, вклучувајќи ги и информациите и/или податоците коишто се неопходни заради усогласеност со други прописи.

При електронско иницирање на платниот налог за директно задолжување, давателот на платежните услуги на примачот, по извршената автентикација на примачот, може автоматски да внесе одредени информации и/или податоци од став 1

од оваа точка во платниот налог врз основа на нивната расположливост во неговиот информациски систем.

ПЛАТЕЖНИ ТРАНСАКЦИИ СО ПАРИЧНИ ДОЗНАКИ

30. Парична дознака е платежна услуга при која се примаат парични средства од плаќачот, со цел соодветниот износ на парични средства да му се пренесе на примачот или на друг давател на платежните услуги кој дејствува во име и за сметка на примачот и/или при која паричните средства се примаат во име и за сметка на примачот и му се ставаат на негово располагање, без да се отвори платежна сметка во име на плаќачот или на примачот.

Содржина на платниот налог за парични дознаки

31. Платниот налог за паричната дознака содржи:

- наменување на плаќачот,
- адреса на плаќачот, вклучувајќи ја и државата на плаќачот,
- единствена идентификациска ознака на плаќачот или на неговата платежна сметка,
- наменување на примачот,
- единствена идентификациска ознака на примачот или на неговата платежна сметка,
- износ на платежната трансакција,
- валута на платежната трансакција,
- опис на плаќањето,
- дополнителни појаснувања,
- датум на поднесувањето на платниот налог и
- потпис на плаќачот.

Платниот налог за парична дознака, покрај податоците од ставот 1 од оваа точка, може да содржи и други податоци, вклучувајќи ги и податоците коишто се неопходни заради усогласеност со други прописи.

ПЛАТЕЖНИ ТРАНСАКЦИИ СО ПЛАТЕЖНИ КАРТИЧКИ

Платежни картички

32. Платежна картичка е вид персонализиран платен инструмент (дебитна или кредитна картичка) којшто повеќекратно се користи за идентификација на овластениот корисник на платежните услуги, за далечински пристап до платежната сметка и/или до претходно утврдено ограничување договорено помеѓу давателот на платежните услуги и корисникот и со којшто може да се иницираат платежни трансакции и други трансакции како што се промена на ПИН, проверка на состојбата на платежната сметка итн.

Платежната картичка е сопственост на давателот на платежните услуги којшто е издавач на картичката.

Платежната картичка се користи лично и единствено од овластениот корисник на платежните услуги.

Платежната картичка се издава за определен рок на важност. Името на овластениот корисник на платежните услуги, бројот на платежната картичка и датумот на истекување на важноста се отпечатени на лицето на картичката и/или се зачувани на траен медиум. Давателот на платежните услуги којшто е издавач на платежната картичка е одговорен за персонализацијата на картичката.

Давателот на платежните услуги којшто е издавач на платежната картичка му ја издава картичката на овластениот корисник на платежните услуги, во рок не подолг од 28 дена од склучувањето на рамковниот договор за платежните услуги.

Издавањето на платежната картичка се извршува по склучувањето на рамковниот договор за користење платежни услуги помеѓу давателот на платежните услуги и корисникот на платежните услуги, во согласност со одредбите од член 56 од Законот.

Кориснички сигурносни обележја

33. Издавачот на картичката обезбедува ПИН за секој овластен корисник на платежните услуги којшто е поврзан со неговата платежна картичка. Издавачот на картичката му доделува ПИН на секој овластен корисник на платежните услуги, обезбедувајќи ја неговата тајност.

Издавачот на платежната картичка е должен да му обезбеди можност на секој овластен корисник на платежните услуги да го промени својот ПИН преку банкомат во земјата со нова четирицифрена комбинација, позната само на корисникот.

За извршување на платежните трансакции со платежни картички преку средствата за комуникација на далечина, давателот на платежните услуги којшто е издавач на платежната картичка е должен да му овозможи на овластениот корисник на платежните услуги и други кориснички сигурносни обележја, различни од ПИН, коишто обезбедуваат исполнување на барањата за засилена автентикација од член 124 од Законот.

Прифаќање платежни картички и авторизација на трансакциите извршени со нив

34. Платежните трансакции засновани на платежни картички се авторизираат или се одбиваат откако ќе се проверат податоците, параметрите и карактеристиките поврзани со платежната картичка, овластениот корисник на платежните услуги и платежната трансакција, како што се важноста и статусот на картичката, ПИН или други кориснички сигурносни обележја (доколку се бараат), расположливоста на паричните средства, ограничувањата итн.

Кога авторизацијата се врши онлајн, проверката врз основа на ставот 1 од оваа точка се извршува без одложување од системот за авторизација на давателот на платежните услуги којшто ја издал картичката или од системот којшто го опслужува субјектот што врши процесирање, кон кој преку телекомуникациска врска е поврзан уредот од којшто се извршува платежната трансакција.

Кога авторизацијата не се извршува онлајн, проверката врз основа на ставот 1 од оваа точка се извршува без одложување од уредот, без да се прави проверка од системот за авторизација на давателот на платежните услуги којшто ја издал картичката или од системот којшто го опслужува субјектот што врши процесирање.

Прифаќање на плаќањата и извршување на платежните трансакции со платежни картички може да врши и давател на платежните услуги различен од издавачот на платежната картичка.

Во случај кога уредот е лоциран на место на продажба кај продавач (физичко или виртуелно продажно место), правата и обврските меѓу давателот на платежните услуги и издавачот се уредуваат со договор со кој се обезбедува усогласеност со Законот.

Договорот од ставот 5 од оваа точка го содржи најмалку следново:

- Вид на платежните картички со кои кај издавачот може да се извршуваат платежните трансакции засновани на картичка,
- Важечките процедури и обврските на издавачот при извршување на платежните трансакции засновани на картичка,
- Рокот и начинот на плаќање од давателот на платежните услуги кон издавачот.

Извршување трансакции со платежни картички со претплата

35. Платежна картичка со претплата е вид персонализиран платен инструмент на којшто се чуваат електронски пари или којшто обезбедува далечински достап до сметката за електронски пари и со којшто се извршуваат платежни трансакции.

Издавањето на платежни картички со претплата, вклучително и во случаите кога името на овластениот корисник не е испишано на лицето на картичката, се извршува по склучување на рамковен договор во согласност со Законот, во согласност со ограничувањата по трансакции на соодветната картична шема во чии рамки е издадена картичката, Законот и Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам.

Платежните картички со претплата имаат ПИН, а издавачот на платежната картичка со претплата е должен да ги применува одредбите од точката 33 ставови 1 и 2 од оваа одлука. Издавачот на картичката е должен да му овозможи на секој овластен корисник на платежните услуги да го смени својот четирицифрен ПИН со нова цифрена комбинација којашто само тој ја знае.

По исклучок на ставот 3 од оваа точка, платежната картичка којашто може да се користи за извршување на платежните трансакции единствено на виртуелно место на продажба, може да нема ПИН.

За платежните картички со претплата соодветно се применуваат одредбите од точката 32 ставови 2, 3, 4 и 5 од оваа одлука.

Одбивање за извршување платежна трансакција со платежна картичка

36. Давателот на платежните услуги којшто врши прифаќање платежни трансакции засновани на картички е должен да го обврзе издавачот којшто е примач

на плаќањето да го одбие плаќањето на уред којшто е лоциран на местото на продажба кај продавачот, доколку постои:

- неважечка платежна картичка,
- несовпаѓање на потписот на корисникот на платежната картичка и неговиот потпис на документот за прифаќање на платежната трансакција или на документот за лична идентификација на корисникот или постои недостаток на потпис на корисникот на платежната картичка, доколку тој е потребен за нејзината валидност,
- одбивање од корисникот на платежната картичка да прикаже документ со кој се потврдува неговиот идентитет или доколку продавачот којшто е примач на плаќањето утврди дека неовластено лице ја користи платежната картичка,
- неможност да обезбеди потврда за извршувањето на платежната трансакцијата,
- сомневање за фалсификувана или лажна платежна картичка,
- претходно доставена информација од страна на продавачот дека не прифаќа соодветна платежна картичка во согласност со членот 119 ставови 4 и 5 од Законот и
- други основи коишто не се во спротивност со важечкото законодавство.

Продавачот кој е примач на плаќањето може да ја задржи платежната картичка во име на издавачот во случаите од алинеите 1, 2, 3 и 5 од ставот 1 од оваа точка во согласност со процедурите утврдени со договорот во согласност со точката 34 ставови 5 и 6 од оваа одлука.

V. СТАВАЊЕ ПАРИЧНИ СРЕДСТВА НА РАСПОЛАГАЊЕ НА ПРИМАЧОТ

37. Давателот на платежни услуги е должен да му ги стави паричните средства од платежните трансакции на располагање на примачот во согласност со одредбите од членовите 99 и 100 од Законот.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, давателот на платежните услуги му ги става паричните средства од платежните трансакции со странство на располагање на примачот во согласност со подзаконскиот акт со кој се уредуваат начинот и условите за извршување платежни трансакции со странство.

VI. ВНЕСУВАЊЕ И ПОВЛЕКУВАЊЕ ГОТОВИНА

Налози за внесување или повлекување готовина

38. Налогот за внесување готовина на платежната сметка непосредно на шалтерите во работните простории на давателот на платежните услуги задолжително ги содржи следниве податоци:

- наменување на давателот на платежните услуги до кој е назначен налогот,
- наменување на внесувачот на готовината,
- единствен матичен број или друг број за идентификација на внесувачот,
- број на документ за идентификација на внесувачот на готовината,
- наменување на примачот,
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на примачот,
- износ на готовината којашто се внесува,
- валута на готовината којашто се внесува,

- опис на внесувањето,
- дополнителни појаснувања,
- држава на нерезидентот,
- датум на поднесувањето и
- потпис на внесувачот.

39. Налогот за повлекување готовина од платежната сметка непосредно на шалтерите во работните простории на давателот на платежните услуги задолжително ги содржи следниве податоци:

- наменување на давателот на платежните услуги до кого е назначен налогот,
- наменување на имателот на платежната сметка,
- број на платежната сметка (ИБАН или ББАН) или друга единствена идентификациска ознака на имателот на платежната сметка,
- наменување на примачот на готовината,
- единствен матичен број или друг број за идентификација на примачот на готовината,
- број на документот за идентификација на примачот на готовината,
- износ на готовината којашто се повлекува,
- валута на готовината којашто се повлекува,
- опис на повлекувањето,
- дополнителни појаснувања,
- држава на нерезидентот,
- датум на поднесувањето,
- потпис на имателот на платежната сметка и
- потпис на примачот на готовината.

Внесување готовина во странска валута на платежната сметка на нерезидент

40. Давателот на платежните услуги овозможува внесување готовина во странска валута на платежните сметки на нерезидент врз основа на платен налог поднесен од нерезидентот. Кога се внесува готовина, во согласност со важечките прописи на Република Северна Македонија, се поднесува и пишана потврда – образец за пријавување готовина во денари и странска валута и чекови коишто нерезидентите ги внесуваат или ги изнесуваат од Република Северна Македонија, издаден од Царинската управа на Република Северна Македонија.

Потврдата од став 1 на оваа точка може да се употреби повеќепати во рок од пет работни дена. Давателот на платежните услуги го евидентира секое внесување девизна готовина на платежната сметка на нерезидентот, како и на оригиналната потврда и задржува фотокопија од неа во својата евиденција.

За целите на внесувањето на готовината во странска валута на платежната сметка на нерезидентот, потврдата од став 1 на оваа точка важи пет работни дена од датумот на нејзиното издавање.

По исклучок, давателот на платежните услуги овозможува внесување готовина во странска валута на платежните сметки на нерезидентот, без да се поднесе потврдата од став 1 на оваа точка, во следниве случаи:

- во текот на еден месец, најмногу до износот за кој во согласност со прописите при влегувањето во Република Северна Македонија не се издава задолжително писмена потврда,

- доколку паричните средства потекнуваат од непотрошената готовина во странска валута претходно повлечена од неговите платежни сметки, во период од три месеци од денот на повлекувањето,
- доколку паричните средства потекнуваат од продажба на производи на патници во авион. Овие средства може да се внесат на платежната сметка во странска валута од страна на авиокомпанијата нерезидент којашто превезува патници од или во Република Северна Македонија, или од друг нерезидент врз основа на соодветен договор за преземање готовина од оваа авиокомпанија и нејзино внесување на платежната сметка.

41. Давателот на платежните услуги овозможува внесување денарска готовина на платежната сметка на нерезидентот, ако потекнува од:

- продадени сопствени превозни документи од претставништва на странски лица коишто во Република Северна Македонија вршат агенциски работи во воздушниот сообраќај врз основа на склучени меѓудржавни спогодби за редовен воздушен сообраќај,
- непотрошена денарска готовина претходно повлечена од неговите платежни сметки во рок од 3 месеци од денот на повлекувањето,
- продажба на производи на патници во авион. Овие средства може да се внесат на денарската платежна сметка од страна на авиокомпанијата нерезидент којашто превезува патници од или во Република Северна Македонија, или од друг нерезидент врз основа на соодветен договор за преземање готовина од оваа авиокомпанија и нејзино внесување на платежната сметка или
- во текот на еден месец, најмногу до износот за кој во согласност со прописите при влегувањето во Република Северна Македонија е дозволено слободно внесување денарска готовина.

42. Ограничувањата за внесување готовина во денари и странска валута на платежните сметки од точките 40 и 41 од оваа одлука не се однесуваат на дипломатските претставништва на странски земји, претставништвата на меѓународни организации и нивните законски застапници, како и на странските физички лица идентификувани со документ издаден од Министерството за надворешни работи на Република Северна Македонија.

VII. УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА ИСПРАВКА НА ГРЕШКА КАЈ ПЛАТЕЖНИТЕ ТРАНСАКЦИИ ИЗВРШЕНИ СО КОРИСТЕЊЕ КРЕДИТНИ ТРАНСФЕРИ И ДИРЕКТНИ ЗАДОЛЖУВАЊА ВО ЗЕМЈАТА

43. Во случај на неправилно извршена платежна трансакција, давателот на платежните услуги одговара во согласност со одредбите од дел четврти, глава III од Законот.

44. Во случај на неправилно извршена платежна трансакција, давателот на платежните услуги на плаќачот може од давателот на платежните услуги на примачот да побара по службена должност да направи исправка на грешка (ex-officio исправка на грешка) или давателот на платежните услуги на примачот може на своја иницијатива по службена должност да направи исправка на грешка:

- доколку давателот на платежните услуги на примачот има одобрено платежна сметка со различна идентификациска ознака и/или различен износ од оние што од плаќачот се назначени во платниот налог,
- доколку давателот на платежните услуги на плаќачот има задолжено платежна сметка со различна идентификациска ознака од платежната сметка назначена од плаќачот во платниот налог,
- доколку давателот на платежните услуги на плаќачот ја има задолжено платежната сметка на плаќачот со износ различен од износот назначен од плаќачот во платниот налог, или
- во случај на извршување на авторизираната платежна трансакција повеќе од еднаш.

45. За извршување исправка на грешката по службена должност, давателот на платежните услуги на плаќачот доставува писмено барање за исправка на грешката кон кое приложува копии од изводот од платежната сметка на плаќачот и соодветниот платен налог, а во случај на директно задолжување и копија од согласноста за директното задолжување.

46. Давателот на платежните услуги на плаќачот има право да побара исправка на грешката по службена должност од давателот на платежните услуги на примачот во рок од 5 работни дена од датумот на кој ја вратил состојбата на задолжената платежна сметка на плаќачот во состојбата во која би била сметката доколку неправилната платежна трансакција воопшто не била извршена, но не подоцна од еден месец откако бил известен од плаќачот или утврдил на друг начин за неправилно извршената платежна трансакција.

47. Доколку давателот на услугите за иницирање плаќања е одговорен во случаите од точка 43, тој може да достави барање за исправка на грешката по службена должност до давателот на платежните услуги на примачот, директно или преку давателот на платежните услуги којшто ја одржува платежната сметка на плаќачот, во рокот од точка 46 од оваа одлука.

48. По приемот на барањето од точка 46 или 47 од оваа одлука, давателот на платежните услуги на примачот врши исправка на грешката по службена должност во рок од 5 работни дена од приемот на барањето и постапува на следниов начин:

- Доколку е одобрена платежна сметка со различна идентификациска ознака од онаа што е наведена во копијата од платниот налог доставена од давателот на платежните услуги којшто ја направил грешката, издава платен налог, со истовремено известување на примачот, со кој се задолжува платежната сметка на примачот којашто се води кај него, а се одобрува платежната сметка на плаќачот којшто е назначен како налогодавач на копијата од платниот налог којшто е доставен со барањето или се одобрува платежната сметка на давателот на платежните услуги којшто ја направил грешката, во согласност со инструкциите дадени во барањето;
- Доколку платежната сметка е одобрена на износ поголем од износот наведен во копијата од платниот налог доставен од давателот на платежните услуги којшто ја направил грешката, издава платен налог, со истовремено известување на примачот, со кој се задолжува платежната сметка на примачот којашто се води кај него, за разликата помеѓу износот наведен во копијата од платниот налог и износот наведен во изводот од платежната сметка на примачот, или целиот износ доколку во барањето од давателот на платежните услуги којашто ја направил грешката е наведено дека повторно е извршен платниот налог на точниот износ,

а се одобрува платежната сметка на плаќачот којшто е назначен како налогодавач на копијата од платниот налог којшто е доставен со барањето или се одобрува платежната сметка на давателот на платежните услуги којшто ја направил грешката, во согласност со дадените инструкции во барањето.

49. Давателот на платежните услуги на примачот може да ја задолжи платежната сметка на примачот, доколку на неа има парични средства, до висина на паричните средства што се предмет на исправка на грешката во согласност со точка 45 од оваа одлука, но не подоцна од рокот од точката 46 од оваа одлука. Доколку на последниот работен ден од рокот од точката 46 од оваа одлука нема парични средства на сметката на примачот доволни за исправка на грешката во целосен износ, давателот на платежните услуги на примачот врши исправка на грешката во износот еднаков на состојбата на паричните средства на платежната сметка во тој момент.

50. Доколку на платежната сметка на примачот нема доволно парични средства за нејзино задолжување со целосен износ во согласност со точка 45 од оваа одлука, или, пак, платежната сметка е затворена, давателот на платежните услуги на примачот го известува давателот на платежните услуги којшто ја направил грешката.

51. При извршувањето на исправката на грешката по службена должност, давателите на платежните услуги на плаќачот и на примачот се должни да ги известат плаќачот, односно примачот веднаш, но не подоцна од еден работен ден од денот на извршувањето на исправката на грешката.

52. Исправката на грешката по службена должност може да се изврши независно од важечката законска или подзаконска регулатива или ограничувањата од рамковниот договор доколку примените парични средства како резултат на неправилно извршување на платежната трансакција не му припаѓаат на примачот.

53. За извршување на исправката на грешката по службена должност не се пресметуваат и/или не се наплатуваат надоместоци од корисниците на платежни услуги.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

54. Давателите на платежните услуги се должни да се усогласат со одредбите од точките 24, 28, 29, 31, 33 ставови 2, 38 и 39 од оваа одлука најдоцна до 31 декември 2023 година.

Давателите на платежните услуги се должни да се усогласат со одредбите од точката 33 став 3 од оваа одлука најдоцна до 19 февруари 2024 година.

Точките 25 и 26 од оваа одлука ќе започнат да се применуваат на денот на започнувањето со примената на одредбите од дел седми, глава III од Законот.

55. На денот на започнувањето со примената на дел седми, глава II од Законот престанува да важи точката 11 став 2 алинеја 1 од оваа одлука.

56. На денот на започнувањето со примената на оваа одлука престануваат да важат:

- Одлуката за начинот и постапката за отворање и затворање на трансакциски сметки („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 28/14),
- Одлуката за начинот на кој резидентните отвораат девизни сметки („Службен весник на Република Северна Македонија“ број бр. 42/16 и 48/16),
- Одлуката за начинот и условите на отворање и водење сметки на нерезиденти („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 42/16, 48/16 и 141/16).

57. Гувернерот на Народната банка со упатство ја пропишува хартиената форма на платните налози, согласноста за директно задолжување и овластувањето за пренесување на платежната сметка, листата на шифри за опис на плаќањата, како и содржината на информативниот леток за платежната сметка со основни функции, коешто ќе го донесе најдоцна во рок од три месеци од влегувањето во сила на оваа одлука.

58. Оваа одлука влегува во сила на денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јануари 2023 година.

О бр. 02-15/XXII-10/2022

**28 декември 2022 година
Скопје**

Гувернер и претседавач

**на Советот на Народната банка
на Република Северна
Македонија**

д-р Анита Ангеловска-Бежоска